

1

De melksamenstelling van koeien is te beïnvloeden met fokkerij. Zo kan er op een hoger melkeiwitgehalte worden gefokt of op koeien die A2A2-melk produceren. Dat kan voordelen opleveren, vertelt fokkerijadviseur Huub Peek.

TEKST: HENK TEN HAVE – FOTO'S: PEEK & VAN DER KROON

Fokkerij is het selecteren van de juiste dieren en eigenschappen. En fokkerij is doelstellingen formuleren en daar voor langere tijd naar handelen, zegt Huub Peek van Peek & van der Kroon, een bedrijf dat sinds 2002 onafhankelijk fokkerijadvies geeft. Met gericht fokken kan vooruitgang van de veestapel worden geboekt. De zwakste schakels worden in de volgende generatie gecorrigeerd en gewenste eigenschappen behouden. “Als wij een boer begeleiden bij het definiëren van een fokdoel, kijken we naar wat voor soort koe hij wil. Welke koe functioneert goed bij hem, op zijn bedrijf? Past een hoogproductieve koe bij hem die om extra inspanning vraagt op het gebied van voeding en verzorging? Of is een koe die wat minder melk geeft en daarmee weerbaarder is geschikter? Vervolgens leggen we de lineaire kenmerken vast van alle koeien op het bedrijf waarvan de veehouder een kalf wil hebben. Daarna bespreken we op welke circa vijf kenmerken de veehouder wil focussen en welke onder- en bovengrenzen hij daarvoor wil aanhouden bij de selectie van stieren. De koeien worden ingevoerd in ons programma, M84U, dat een gericht individueel paringsadvies berekent. We proberen bij elke koe minimaal twee optionele stieren te vinden voor het fokken van een goede nieuwe generatie. Veel aandacht is er voor beperking van inteelt en het voorkomen van erfelijke afwijkingen, ten behoeve van vitale dieren.”

A2A2 en eiwit

De zwakste schakels die veroorzaken dat een koe vaak vervroegd wordt afgevoerd, hebben vaak te maken met vruchtbaarheid, uiergezondheid, werkbaarheid en beenwerk, en vragen dus aandacht bij de stierselectie. Ook aan het celgetal en de voor- én achterspeenplaatsing moet een veehouder geen concessies doen, vindt Peek. “Een centrale plaatsing van de spenen is nodig om de koe goed uit te melken. Niet volledig uitmelken vergroot de kans op hoger celgetal en mastitis. En door beter management verandert de te nauwe achterspeenplaatsing nog niet bij

de volgende generatie; dat kan door gerichte stierenkeuze wel beïnvloed worden.” Een kenmerk waarop ook kan worden gefokt is de bèta-caseïnevariant A2A2. A2A2-melk zou immers wél goed verdragen worden door mensen die na het drinken van ‘gewone’ A1-melk darmklachten krijgen. “Steeds meer veehouders denken na over het gaan fokken op de A2A2-variant in melk”, zegt Peek die daarbij opmerkt dat we moeten oppassen om gangbare A1-melk niet als slecht in beeld brengen bij consumenten. Het bereiken van een complete A2-melkveestapel kost veel tijd. “Koeien moeten onderzocht worden op het beta-caseïnegeen. Bezitten ze het A2A2-gen, dan produceren ze alleen A2-melk. Maar hebben ze een A1-gen of combinatie van beide, dan kun je door paren met een stier met het A2A2-gen geleidelijk de veestapel richting A2A2 fokken. Er is inmiddels redelijk aanbod van stieren met het A2A2-gen. Maar met andere kenmerken moet natuurlijk ook rekening worden gehouden: het gaat om de complete koe.” Een andere fokkerijdoelstelling kan zijn de selectie op bèta-lactoglobuline-eiwitvarianten in de melk. Uit onderzoek door Wageningen University & Research en NIZO food research blijkt dat vanuit de melk van koeien die de BB-factor hebben voor bèta-lactoglobuline, meer eiwit overgaat naar de kaas (74 procent) dan vanuit de melk van koeien met de AA-factor (71 procent); de melk van AA-koeien bevat meer eiwit die achterblijft in de wei. Dat betekent dat met melk van uitsluitend koeien met de BB-factor voor bèta-lactoglobuline een 3 procent hogere kaasopbrengst kan worden behaald in vergelijking met melk van koeien met de AA-factor. Bovenal is het fokken op een hoge levensduur van waarde, zegt Huub Peek, zeker op melkbedrijven die rechtstreeks contact hebben met consumenten, zoals veel kaas- en zuivelboerderijen. De huidige (kritische) consumenten verwachten duurzame koeien die niet al op jonge leeftijd (moeten) worden afgevoerd. “Daarnaast is het verlagen van het vervangingspercentage goed voor het rendement.” ➔

Betrouwbaarheid

Alle stamboekkoeien en -stieren krijgen een fokwaarde. Dit is de geschatte erfelijke aanleg van een dier voor een bepaald kenmerk. Volgens Huub Peek moeten veehouders zich wel bewust zijn van de betrouwbaarheid van fokwaarden. Hoe meer (dochter)informatie in de fokwaarde is verwerkt, hoe betrouwbaarder de fokwaarde is. Conventionele fokwaarden worden geschat op basis van onder meer prestaties van het dier zelf en van de nakomelingen. Jonge stieren ontvangen fokwaarden op basis van genomische informatie: de verwachtingswaarde gecombineerd met DNA-informatie. Peek: “Het aanbod van de genomics-stieren is groot, maar de betrouwbaarheid van de fokwaarden die een lage erfelijkheid kennen, zoals levensduur, vruchtbaarheid en beenwerk van deze stieren is fors lager dan die van stieren die (veel en oudere) dochters hebben.”

2

1 De ideale bedrijfskoe, volgens Huub Peek.

2 Drie vaarzen met onder andere goede uiers.

3 Huub Peek.

3

Gericht(er) fokken biedt kansen